

Tema 3: Razvoj Objave

Bog se čovjeku malo-pomalo objavljivao i njegova objava je kulminirala utjelovljenjem. Krist je ustanovio Crkvu, koja čuva uspomenu na njega i prikazuje ga kao onoga koji je, nakon što je živio na ovom svijetu, uskrsnuo i zauvijek ostao među nama. A tu zadaću, nadahnuta Duhom Svetim, vrši čuvanjem Božje riječi, sabrane u Svetom pismu, usmenom Predajom i poučavanjem kako kršćanski živjeti u svakom vremenu (Magisterij).

3.12.2023.

Članak poslušajte [ovdje](#).

1. Razvoj Objave: od Abrahama do Isusa

Objava počinje samim stvaranjem čovjeka. Sveto pismo nam govori da su Adam i Eva, naši praroditelji, već imali odnos i dijalog s Bogom. Imali su određenu bliskost s njim, kao što se vidi u početnim scenama knjige Postanka. To je i logično ako se uzme u obzir da su stvoreni da žive u zajedništvu s Bogom. Ta se bliskost gubi s grijehom; od tada će čovjeku biti prilično teško otkriti Boga u osobnom životu i u društvenom okruženju. Međutim, Bog je već prvim roditeljima obećao da će grijeh jednoga dana biti pobijeđen od ženina roda (Post 3,15): on je tako najavio Kristovo otkupiteljsko djelo,

koje je bilo pripremljeno pričom o prethodnom spasenju.

Biblija, u ovim izvješćima o podrijetlu, ne nastoji detaljno pripovijedati povijesne događaje, već pružiti bitna učenja o čovjeku i njegovom temeljnom odnosu s Bogom, izražena u slikama i pripovijestima, na čijoj je povijesnoj vrijednosti teško napraviti konačnu procjenu. Iz tog razloga, ne iznenađuje da sama Biblija nema poteškoća u suprostavljanju pripovijesti o istim događajima, a koje se razlikuju u nekim detaljima, (na primjer, Knjiga Postanka predstavlja dva različita izvještaja o stvaranju muškarca i žene). Na taj način možemo izvući brojna učenja iz različitih biblijskih izvještaja o podrijetlu, bez potrebe da mislimo da su se svi ispričani događaji dogodili upravo onako kako je zapisano.

Knjiga Postanka također nam govori da je, nakon tog prvog grijeha, svijet iskusio veliko obilje nereda i nepravde, na koje je Bog gledao s prezirom. To je dovelo do priče o potopu, u kojoj Sveto pismo vidi Božju kaznu za mnoge ljudske grijehе. Međutim, nakon potopa Bog je obnovio svoje prijateljstvo s Noom i njegovom obitelji, koji su bili spašeni od potopa jer su se pravedno ponašali, a preko njih i sa svime što je stvorio. S Noom je obnovio odnos koji je želio imati s Adamom, Evom i njihovim potomcima. Bog je znao da je stvaranje bilo vrijedno i dobro, iako je ljudsko srce bilo sklono grijehu i tražio je od ljudi da rastu i množe se, baš kao što je tražio od Adama. Pričom o Noi Bog je ljudskom stvorenju dao drugu priliku da živi u prijateljstvu s njim.

Međutim, pravi početak povijesti spasenja dogodio se stoljećima kasnije, preko saveza koji je Bog

sklopio s Abrahamom. Ovdje se već susrećemo s jednim Božjim izborom. Abraham je priznao Boga kao jedinog Gospodina, poslušao ga je s velikom vjerom, a Bog je namijenio Abrahamu da bude „naroda mnogih ocem” (Post 17,5). Tako je Bog krenuo sa zadatkom da okupi čovječanstvo raspršeno grijehom pod jednu glavu. Dvije generacije kasnije, Bog je Jakovu dao drugo ime: nazvao ga je Izrael, a njegovih dvanaest sinova bili su temelj izraelskog naroda: dvanaest plemena Izraelovih.

Nekoliko stoljeća kasnije, u Mojsijevo vrijeme, ova Božja povijest s ljudima poprimila je vidljiviju i angažiraniju dimenziju. Bog Abrahama i patrijaraha učinio je Izrael svojim narodom i oslobodio ga ropstva Egipćana. Bog je sklopio savez s Mojsijem i stavio narod pod svoju zaštitu i svoje zakone, a narod je svečano prihvatio taj savez i obećao služiti Gospodinu i štovati ga. U

prelasku Crvenog mora i u hodu kroz sinajsku pustinju, u dolasku u obećanu zemlju i u izgradnji kraljevstva Davidova, Izrael je uvijek iznova doživljavao da je Bog s njim, jer Izrael je njegov narod, koji je on sam oblikovao između svih ostalih i koji mu pripada „kao kraljevstvo svećenika, narod svet” (Izl 19,6).

U narednim stoljećima Bog nije dopustio da se taj savez raspadne, nego je preko proroka vodio svoj narod do nade konačnog i definitivnog spasenja. Kad su ljudi izgubili put i zaboravili svoju predanost savezu, Bog je podigao svoje sluge sa zadatkom da ljude vode natrag poslušnosti i pravdi. Proroci su hrabрили i tješili ljude u nadi, ali su ih upozoravali i na opasnost od lažnog povjerenja u odabrano stanje, jer to što su odabrani, ako ne bi bilo uzvraceno, moglo bi se pretvoriti u osudu, u Božju kaznu za grijeh. Dva događaja

imaju posebno karakter kazne: pad sjevernog kraljevstva (deset od dvanaest izraelskih plemena) 722. godine. st., i progonstvo kraljevstva Juga (druga dva plemena koja su se razdvojila stoljećima prije), zajedno s uništenjem njegove prijestolnice, Jeruzalema, 587. godine pr. Kr. Izrael je tada izgubio svoju autonomiju kao narod. Živio je u progonstvu, u okupiranoj zemlji. Gospodin ga je, međutim, kaznio, ali ga nije napustio. Knjiga proroka Izaije daje nam vijest o povratku naroda iz progonstva u Babilonu u svoju zemlju, o ponovnom utemeljenju naroda; ponovno utemeljenje koje je bilo samo djelomično, jer su mnogi ostali raspršeni.

Kroz ovaj Božji put s Izraelom, ljudi su naučili upoznati Boga, upoznali su njegovu vjernost i zadržali nadu da će ispuniti svoja obećanja o posljednjem i konačnom spasenju preko kralja, Davidova potomka, koji

će na kraju vremena, uspostaviti novi Savez. Savez koji neće biti zapisan na kamenim pločama, kao onaj stari: sam Bog će ga ispisati u srcima vjernika po prisutnosti i djelovanju Duha Svetoga. Doći će dan kada će se svi narodi okupiti, privučeni sjajem novog Jeruzalema, i prepoznati Boga Izraelova. Bio bi to dan vječnog mira i svijeta ujedinjenog pod jednim Bogom.

Kroz cijeli ovaj proces s njegovim različitim fazama, Bog je pripremao svoj narod za konačno Otkrivenje u Isusu Kristu. On je ispunjenje starozavjetnih obećanja i s njim dolazi najavljena obnova posljednjih vremena. Tijekom svog života na zemlji, Isus je ljudima priopćio nove i neslućene dimenzije Boga. Uvijek se pozivao na Boga Staroga zavjeta, Boga patrijaraha, proroka i kraljeva, a njegovo je propovijedanje imalo pečat jezika i ideja koje je izraelski narod stoljećima dijelio. Međutim,

njegovo propovijedanje o Bogu, čak pronalazeći paralele u starozavjetnim tekstovima i u židovskoj misli svoga vremena, imalo je sasvim novi naglasak i stoga je bilo nepogrešivo i jedinstveno. Isus je naviještao da je Kraljevstvo Božje koje se očekuje u Starom zavjetu već vrlo blizu, čak štoviše, postalo je prisutno po njegovim riječima, u njegovim djelima i u samoj njegovoj Osobi.

2. Ustav Crkve

„Pomolivši se Ocu, Gospodin je Isus pozvao k sebi one koje je sam htio te je postavio dvanaestoricu da budu s njime i da ih šalje propovijedati kraljevstvo Božje” (Lumen gentium, 19). Isus je želio, nakon što on dovrši svoju misiju u ovom svijetu, da je nastave njegovi učenici, evangelizirajući sve narode. Iz toga razloga je ustanovio skupinu apostola i postavio im Petra za

poglavora. Na Posljednjoj večeri uveo ih je u otajstvo žrtve svoga tijela i krvi i zatražio je od njih da ga ubuduće obnavljaju. Učinio ih je svjedocima svoga uskrsnuća i poslao im Duha Svetoga da ih ojača u poslanju. Tako je potpuno ustanovljena Crkva u kojoj ljudi svih vremena mogu pronaći Krista i slijediti ga na putu koji vodi u vječni život.

Crkva uvijek čuva uspomenu na Krista i prikazuje ga, ne kao biće iz prošlosti, nego kao onoga koji je, proživjevši u određeno vrijeme na ovome svijetu, uskrsnuo i ostao s nama zauvijek.

3. Sveto pismo, Predaja i Učiteljstvo

a) Sveto pismo

Izraelski je narod, pod božanskim nadahnućem, stoljećima zapisivao svjedočanstvo Božje objave

patrijarsima, prorocima, pravednim i poštenim ljudima. Crkva pozdravlja i štuje ovo Sveto pismo, koje je predstavljalo Božju pripremu za veliko Otkrivenje Isusa Krista. Osim toga, apostoli i prvi Isusovi učenici zapisali su i svjedočanstvo o Kristovu životu i djelu, čijem su zemaljskom hodu svjedočili, na poseban način o vazmenom otajstvu njegove smrti i uskrsnuća. Tako su iz njih nastale knjige Novoga zavjeta, koje dovršavaju i dovode do punine one iz Staroga zavjeta. Ono što je u Starom zavjetu bilo pripremljeno i naviješteno u simbolima i slikama, Novi svjedoči otkrivajući istinu sadržanu u događajima iz Isusove priče.

Svete se knjige ne temelje samo na ljudskom sjećanju ili svjedočanstvu o tome što je Bog učinio u Izraelu i, iznad svega, što je učinio po Kristu; imaju dublji temelj, jer je njihovo konačno podrijetlo u djelovanju

Duha Svetoga, koji je obasjao ljude pisce i održao ih svojim nadahnućem i svjetlima. Zbog toga Crkva smatra da Sveto pismo nije prvenstveno ljudska riječ velike vrijednosti, nego da je ono prava Božja riječ, te ga štuje kao sveto i posvećeno. To, međutim, ne znači da je Bog „diktirao” tekst autorima knjiga; ono što želi reći je da je koristio ljude koji su, koristeći svoje vlastite sposobnosti i sredstva, dopustili Bogu da djeluje u njima i po njima, te su tako „kao pravi autori pismeno predali sve ono i samo ono što on hoće” (Katekizam, 106).

U tom smislu, u svetim knjigama također postoje određena kulturalna, filozofska i teološka ograničenja autora, koji su pisali u različitim vremenima i kulturama. Ali nije problem vjerovati u istinu koju prenose, jer je ta istina religijskog reda, odnosno ne odnosi se na znanstveno viđenje svijeta, niti na egzaktnu i preciznu kroniku ljudske

povijesti ili zagonetnu mudrost. Umjesto toga, odnosi se na krajnji smisao života ljudi, koji su pozvani na zajedništvo s Bogom kao njegova djeca u Isusu Kristu, što se može izraziti na mnogo načina: kroz različite književne žanrove, metafore i simbole, priče za poučavanje u kreposti i priče koje su se stvarno dogodile. Prisutnost Duha Svetoga u nastanku svetih knjiga jamči nam da „vjerno i bez zablude naučavaju istinu za koju je Bog htio da radi našega spasenja bude zapisana u Svetim pismima” (usp. Dei Verbum, 11).

b) Apostolska predaja i „Predaja”

Prije nego što su zapisali svjedočanstvo o životu i djelu Kristovu, apostoli i prvi Isusovi učenici propovijedali su ono što su vidjeli i razmišljali dok su bili s Njim. Išli su svijetom prenoseći usmeno zajednicama koje su osnivali ono što

su doživjeli s Kristom, širili su kršćansku poruku spasenja i to su činili preko liturgije i sakramenata i sve ovo kasnije su zabilježili u spisima Novog zavjeta. Postoji, dakle, usmeno navještanje Isusova života i nauka o Isusu koji su prethodili spisima, koji su se takoreći prelijevali u te spise. Ova usmena predaja uključuje mnoge aspekte koje su apostoli naučili od Isusa i naziva se „Apostolska predaja”. Prema riječima Kompendija Katekizma: „Apostolska predaja je prenošenje Kristove poruke koje se od samih početaka kršćanstva vrši propovijedanjem, svjedočanstvom, ustanovama, bogoslužjem i nadahnutim spisima” (br. 12).

Kroz vrijeme Crkva širi Apostolsku predaju na dva načina: usmeno, kada propovijeda i čini ono što je naučila od Krista i što su naučavali apostoli, i pismeno, kada prenosi Sveto pismo novim kršćanskim naraštajima (usp.

Katekizam, 76). Prvi način (usmena predaja) jednostavno se naziva „Predaja”.

Predaja proizlazi iz svjedočanstava apostola o Isusovom životu i učenju; njezin izvor je stoga isti kao i izvor novozavjetnih spisa. Ali oboje (Predaja i Sveto pismo) imaju donekle različite funkcije, jer je prva, budući da je usmena i praktična, bogatija i fleksibilnija od druge, a također jamči, na neki način, autentičnost potonje. S druge strane, Pismo, budući da je zabilježeno u pisanom obliku, na fiksni i nepromjenjiv način izlaže ono što je Isus propovijedao i živio, formulira i određuje, te sprječava da se učenja tijekom vremena iskrive i podvrgnu proizvoljnim promjenama kulture i mentaliteta. „Verba volant, scripta manent”, s pravom je rekao rimski car Tit, govoreći rimskom Senatu.

Na taj se način Sveto pismo i Predaja međusobno osvjetljavaju: na primjer, Crkva po Predaji poznaje knjige koje su nadahnute i koje su zbog toga dio kanona knjiga Svetoga pisma. Knjige koje čine kršćansku Bibliju uvijek su iste, one koje je Predaja prepoznala kao nadahnute; postojali su i drugi spisi iz istog vremena koji su se također odnosili na Isusa, ali se nikada nisu smatrali nadahnutima (apokrifni spisi). I obrnuto, Sveto pismo pomaže razlikovati i utvrđuje što pripada ili ne pripada tradiciji. Primjer je činjenica da se u Novom zavjetu vidi da je Isus postio četrdeset dana u pustinji. Tako konkretan aspekt tradicije postaje tijekom korizme nalazi potporu i potvrdu u Svetom pismu.

c) Crkveno učiteljstvo

Vremenski slijed nosi sa sobom materijalni napredak te kulturne i intelektualne promjene. Otvaraju se

nove perspektive i postavljaju nova pitanja koja utječu na način života kršćanina. O moralnosti pitanja kao što su održivi ekološki razvoj ili pravo na posao u antici se nije raspravljalo. Ta pitanja koja ipak utječu na način življenja kršćana nisu se postavljala. Zbog toga je Gospodin, uspostavivši u svojoj Crkvi razliku između pastira i vjernika, prvima dao milost (karizmu) razlučivanja onoga što je primjereno kršćanskom životu pojedinaca i zajednica, a što, umjesto toga, zlostavlja i uništava. Zadaća poučavanja, poduprta ovom karizmom, zove se „Učiteljstvo”. Funkcija Učiteljstva je služenje. Ona nije iznad Svetoga pisma ili predaje, nego služi i jednom i drugom, ispravno ih tumačeći i vjerno izlažući njihov sadržaj.

Autentično tumačenje Objave „povjereno je samo živome Učiteljstvu Crkve, tj. Petrovu

nasljedniku, rimskome biskupu i biskupima koji su s njime u zajedništvu” (Kompendij, 16). Ovu službu mogu vršiti jer biskupskim ređenjem dobivaju posebnu pomoć Duha Svetoga (karizma istine), koja im olakšava razumijevanje sadržaja Objave u vršenju njihove službe. Iako biskupi uzeti pojedinačno mogu pogriješiti, Crkva kao cjelina (jedinstvo rimskog prvosvećenika, biskupa u jedinstvu s njim i kršćanskih vjernika) ne može pogriješiti u stvarima koje se tiču Objave. Naime, ne može pogriješiti ni rimski prvosvećenik kada javno i svečano (ex cathedra) naučava da se neka doktrina mora smatrati konačnom, jer pripada božanskoj Objavi. Isto vrijedi i za ekumenske koncile: pastiri okupljeni u saboru i u jedinstvu sa Svetim Ocem ne griješe kada ukazuju da se u nešto mora vjerovati jer to pripada vjeri Crkve. U ovim i drugim slučajevima Crkva nije

u zabludi jer joj Duh Sveti pomaže da u istini podučava Kristov nauk.

4. Kako tumačiti Bibliju

Moglo bi se reći da Biblija u sebi sadrži život i povijest svijeta i ljudi. Skup njezinih knjiga je golem i, poput samog života, sadrži mnoštvo aspekata. Ponekad se može činiti da Biblija proturječi sama sebi ili da zastupa stavove koji ne mogu biti istiniti jer nisu poštjeni. Među kontroverzним pitanjima su nasilje, ropstvo, uloga žene, osveta itd. Zato je važno naučiti razumjeti čemu nas Sveto pismo želi poučiti po svakoj temi ili jedinici teksta.

Drugi vatikanski sabor posvetio je Božjoj Objavi Dogmatsku konstituciju „Dei Verbum”. Poglavlje III odnosi se na načela i kriterije koje treba uzeti u obzir da bi se Biblija ispravno tumačila. Pogledajmo ih:

a) Prvo, Sabor prije svega, podsjeća da je Bog Autor Svetoga pisma, ali, kao što rekosmo, u njemu čovjeku govori preko ljudi i na ljudski način. Iz tog razloga, za ispravno tumačenje Svetoga pisma treba pažljivo istražiti što su ljudski autori zapravo htjeli potvrditi i što je Bog želio očitovati iz ljudskih riječi.

b) Drugo, budući da je riječ o knjizi nadahnutoj od Boga, Sveto pismo mora se tumačiti „u istom Duhu u kojem je napisano” (Dei Verbum, 12). Drugim riječima, tumač zahtijeva osobno otvaranje Bogu i molbu za pomoć kako bi ispravno razumio Sveto pismo. Bez ove otvorenosti lako je moguće da predrasude ili osobne ideje i interesi prevladaju u tumačenju.

c) Treće, potrebno je obratiti veliku pozornost na sadržaj i jedinstvo svega Pisma: samo se Pismo shvaća u svom jedinstvu. Ovo je načelo

također važno jer nema sve što je navedeno u Svetom pismu istu vrijednost ili snagu. Božja riječ nije u svemu jednako izražena. U Svetom pismu postoji hijerarhija istina i pojmova i to nam pomaže da možemo tumačiti u pravoj dimenziji i doći do odlomaka koji mogu iznenaditi čitatelja. Uvijek treba imati na umu da je Krist središte i srce Svetoga pisma.

d) Četvrto, Sveto pismo treba tumačiti u kontekstu žive Predaje Crkve, budući da ono nije ništa drugo nego pisani izraz te iste Objave dok je Predaja njezin usmeni izraz. A uz Predaju, potrebno je paziti i na cjelokupnu vjeru Crkve, koja se izražava u njezinu Učiteljstvu, u skladu njezinih istina, u jedinstvu njezina nauka. Na primjer, ako je tumačenje određenog biblijskog odlomka u suprotnosti s određenom istinom vjere, to tumačenje teško može biti istinito.

Antonio Ducay

Bibliografija

- Katekizam Katoličke Crkve, nn. 74-141.
- II. vatikanski sabor, Konst. *Dei Verbum*.
- Benedikt XVI., Apostolska egzortacija *Verbum Domini*, 30. IX. 2010. (I. dio: *Verbum Dei*).
- J. Burgraff, *Teología fundamental. Manual de iniciación*, Rialp, Madrid 2007., pogl. IV i VI.

Antonio Ducay

hr-hr/article/tema-3-razvoj-objave/
(9.04.2026.)